

**Уманський національний університет садівництва
Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАНУ
Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова**

**«ГЕНЕТИКА І СЕЛЕКЦІЯ
В СУЧАСНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ»**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
16 жовтня 2020 року**

Умань – 2020

Литература

1. Балнокин Ю.В. Солевой обмен и проблема солеустойчивости растений. / Ю.В. Балнокин, Б.П. Строгонов // Новые направления в физиологии растений, М: Наука, 1985. – С. 199–213.
2. Лакин Г.Ф. Биометрия /Г.Ф. Лакин. М.: Высшая школа, 1980. – 295 с.
3. З.Лисицын Е.М. Генетическое разнообразие сортов яровой мягкой пшеницы по алюмоустойчивости / Е.М. Лисицын, О.С. Амунова // Вавиловский журнал генетики и селекции. – 2014. – Т. 18. – № 3. – С. 497–505.
4. Панкова Е.И. Засоленные почвы России / Е.И. Панкова [и др.] – М.: Академкнига, 2006. – 854 с
5. Удовенко Г.В. Солеустойчивость культурных растений. /Г.В. Удовенко – Л.: Колос., 1978. – 302 с.
6. Blumwald E., Poole R.J. Na/H antiport in isolated tonoplast vesicles from storage tissue of *Beta vulgaris* / E. Blumwald, R.J. Poole // Plant Physiology. – 1985. – Vol. 78. – P. 163–167.
7. Blumwald E., Aharon G.S., Apse M.P. Sodium transport in plant cells / E. Blumwald, G.S. Aharon, M.P. // Apse Biochim. Biophys. Acta. – 2000. – 1465. – P. 140–151.
8. Flowers T.J. Halophytes / T.J. Flowers, M.A. Hajibagheri, N.J.W. Clipson Halophytes // Q Rev Biol. –1986. – Vol. 61. – P. 313–337.
9. Munns R. Mechanisms of Salinity Tolerance / R. Munns, M. Tester //Annu. Rev. Plant Biol. –2008. – Vol. 59. – P. 651–81.
10. Tester Na⁺ tolerance and Na⁺ transport in higher plants / M. Tester, R. Davenport // Ann. Bot. – Vol. 91. – P. 503–527.

ОЦІНКА АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ БУРЯКУ СТОЛОВОГО В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Т. К. Костюкєвич, В. В. Корень

Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Буряк столовий є джерелом необхідних людському організму вуглеводів, органічних кислот, мінеральних солей, вітамінів і біологічно активних речовин. Столовий буряк широко використовується в харчуванні протягом цілого року: навесні споживають в їжу – молоді листя, літом – молоді коренеплоди і листя, восени і взимку – коренеплоди. У харчовій промисловості пігментні речовини столового буряку служать для нешкідливого фарбування продуктів.

Висока екологічна пластичність до умов зростання обумовлює широке поширення столового буряку. В Україні частка коренеплідних рослин

становить 18% загальної площі під овочевими, серед яких буряк столовий займає в середньому – 44,1 тис. га. При цьому врожайність коренеплодів досягає в середньому – 20,3 т/га, валовий збір – 894,1 тисяч тонн [1]. Столові буряки в Україні вирощують у всіх областях. Найвищі врожаї станом на 2019 рік отримано в Житомирській (272,7 ц/га), Волинській (268,9 ц/га), Тернопільській (251,5 ц/га), Вінницькій (247,4 ц/га), Полтавській (250,2 ц/га) та Хмельницькій (248,4 ц/га) областях [2].

Столовий буряк – культура холодостійка, насіння його може проростати при 4...5°C, проте за такої температури сходи з'являються через 22–23 дні. За підвищення температури до 10°C проростання закінчується через 20 днів, до 25°C – через 5–6 днів. Оптимальною температурою для появи сходів є 25...26°C, подальше підвищення її вже згубно діє на появу сходів [3].

При температурі 6–8 °C починається ріст рослин, але він відбувається уповільнено. Інтенсивне наростання листя у висоту відбувається при 21–30 °C, самі рослини при цьому витягуються, а нового листя утворюється мало. Оптимальна температура, яка сприяє отриманню максимального урожаю буряка коливається від 15 до 23 °C. Мінімальна сума температур для нормального накопичення урожаю коренеплодів скоростиглих сортів столового буряку 1500–1600 °C (чи 1400–1500 °C середньо кліматичних сум 10 – градусних температур), а до початку господарської стиглості лише 1100–1200°C.

З утворенням 2–3 пар листочків буряки стають стійкішими до знижених температур, але тривале зниження температури впливає на наступний розвиток, і в таких умовах рослини дають значну кількість цвітушних пагонів.

На початку формування коренеплодів вимоги до тепла зростають, і оптимальна температура в цей період становить 20...25°C.

Вимоги рослин до вологи також різні й залежать від умов вирощування та особливостей агротехніки. В Тернопільській області для отримання високих врожаїв та зимового зберігання, згідно досліджень [4], столові буряки сіють в другій та третій декадах травня.

В середньому столові буряки в Тернопільській області сіють у другій декаді травня (11 травня). Сходи в середньому з'являються через 17 днів (25 травня). Сума активних температур за період сівба – сходи становить 218 °C, ефективних – 143 °C. Середня температура повітря – 14,5 °C. Запаси вологи в метровому шарі ґрунту під час сівби становили 157 мм, що відповідає 92% від найменшої вологоємності. Основним джерелом вологи в цей період є зимові опади, сума опадів за період в середньому становить 44 мм.

В середньому в Тернопільській області дата початку росту коренеплоду припадає на 20 червня. Тривалість періоду сходи – початок росту коренеплоду в середньому становить 26 днів. Сума активних температур за період становить 420 °C, ефективних – 290 °C. Середня температура повітря – 16,1 °C. Сума опадів за період в середньому становила 75 мм.

В Тернопільській області період від початку росту коренеплоду до закриття міжрядь в середньому становить 31 день. Сума активних

температур за період становить 566 °С, ефективних – 411 °С. Середня температура повітря – 18,2 °С. Сума опадів за період в середньому становила 88 мм.

Пожовтіння нижнього листя відбувається при накопиченні суми ефективних температур рівної в середньому 623 °С, десь в першій декаді вересня. Середньодобова температура за цей період становить 18,4 °С. В середньому за період закриття міжрядь – пожовтіння нижнього листя сума опадів становить 128 мм.

В цілому період вегетації триває 120 днів. Сума активних температур за весь період становить 2088 °С, ефективних – 1467 °С. Середня температура повітря – 17,4 °С. Сума опадів за період становила 335 мм.

Таким чином, вважаючи, що ступінь відповідності сучасних кліматичних умов Тернопільської області відповідає біологічним особливостям столового буряку, що визначає продуктивність цієї цінної культури, а найбільш висока врожайність досягається за умов максимально більш повного використання рослиною кліматичних ресурсів території вирощування, можна зробити висновок, що отримувати високі та стали врожаї столового буряку можливо за умов дотримання відповідних агротехнічних заходів.

Література

1. Корень В.В., Костюкевич Т.К. Оцінка сучасного стану виробництва буряку столового в Україні. Всеукраїнська науково-практична конференція «Рубіновські читання» в рамках святкування «Дня науки» (м.Умань, 15 травня 2020 р.). Умань, 2020. С. 32–33.
2. Державна служба статистики України. Сайт Державного департаменту статистики України. Сільське господарство. Рослинництво. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Красочкин, В.Т. Свекла. Л.: Сельхозгиз, 1960. 244 с.
4. Носко В.Л. Оптимальні строки сівби буряку столового в Західному Лісостепу України. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. Том 14. №3. Частина 3. 2012. С. 119–121.

АНАЛІЗ КОМБІНАЦІЙНОЇ ЗДАТНОСТІ ІНБРЕДНИХ ЛІНІЙ КУКУРУДЗИ

С. П. Коцюба

Уманський національний університет садівництва, Умань

Кукурудза – одна з найпоширеніших і цінних зернофуражних культур в світовому землеробстві. За універсальністю використання ця культура не має собі рівних. За валових зборів зерна вона займає друге місце і третє – за посівними площами в світі.